

ВПЛИВ ПОЗАУРОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті проаналізовано структуру, процес та проблеми організації позаурочної діяльності студентів; розглянуто сучасний підхід до позаурочної діяльності у ВНЗ та функціональні обов'язки куратора у виховному процесі ВНЗ.

Ключові слова: куратор, функції куратора, позаурочна діяльність, виховна робота.

Abstract

The article analyzes the structure, process and problems of organizing extra-curricular activities of students; contemporary approach to extra-curricular activities at higher educational institutions and functional duties of the curator in the educational process of higher educational institutions are considered.

Keywords: curator, curator functions, extra-curricular activity, educational work.

Вступ

В наш час діяльність ВНЗ забезпечує не лише навчальний процес, а й забезпечує організацію позаурочної діяльності, яка відіграє значну роль у формуванні особистості і становленні професійних якостей майбутнього фахівця. Ми беремо до уваги не лише здобуття певних знань та умінь, що впливають на формування професійної діяльності майбутнього фахівця, але й реалізацію його внутрішнього я, що розкривається здебільшого у процесі позаурочної діяльності.

Виклад основного матеріалу

Позаурочна робота в ВНЗ складається в основному з трьох компонентів: позаурочної діяльності студентів, позаурочної роботи викладачів зі студентами, системи управління позаурочною діяльністю. Вона є суттєвим елементом образу життя студентів, професійної діяльності викладачів і керівників навчального закладу. Для освітнього закладу позаурочна діяльність - частина виконуваних ним функцій. Її специфіка пов'язана з тим, що вона здійснюється у вільний від навчання і задоволення потреб час, коли студент за власним вибором визначає той або інший вид занять [1].

Сучасні проблеми, протиріччя, пов'язані з позаурочною діяльністю у ВНЗ, ставлення до неї студентства були виявлені в ході досліджень в Вінницькому національному технічному університеті. Як показують дослідження останніх років, сучасної студентської молоді властиво, і зокрема, зводити виховну роботу до різних культурно-розважальних, дозвільних форм спілкування. Студенти вважають виховання в процесі позаурочної діяльності у вищому навчальному закладі за потрібне і важливе, проте до спеціальних заходів ставляться насторожено, сумніваючись в їх необхідності [2,6,7].

На думку студентів, про позаурочну діяльність протягом всього адаптаційного періоду студента у ВНЗ: від початку до його завершення на 4-5 курсі, коли складаються певні уявлення, ціннісні переваги, актуалізуються професійні інтереси і перспективні життєві плани.

Про стан позаурочної роботи в університеті можна судити по проблемах студентства. Важливе місце серед них займають проблеми матеріального становища, нестача коштів, відсутність можливості підробляти, нецікаве студентське життя на факультеті (інституті) і в гуртожитку, брак вільного часу, недружні стосунки в групі та ін. Таким чином, на тлі гострих для більшості студентів економічних, матеріальних проблем питання організації позаурочної діяльності, студентського дозвілля займають не високі позиції [5].

В оцінках стану позаурочної діяльності у вищому навчальному закладі, на факультетах проглядається прямий зв'язок з рівнем інформованості про студентське життя, про активність тієї чи іншої організації. Відсутність відповідної інформації, природно, відображається на задоволеності студентів станом виховної (позаурочної) діяльності, що показано роботою студентських громадських організацій, а також підрозділів і служб, професійно відповідальних за цю роботу. Ймовірно, тому половина опитаних не змогла оцінити організацію соціокультурної діяльності.

Студенти дізнаються про життя в ВНЗ, на факультетах, головним чином, в результаті спілкування один з одним, завдяки особистій спостережливості, з оголошень у деканатів, кафедр, інформації на рекламних щитах в холах, вестибюлях, з розмов з викладачами, з стінгазет, плакатів, з бесід з керівниками факультетів (інститутів) та соціальних мереж. Точно так само розподіляються думки по курсам навчання. Провідне значення в інформуванні студентів про життя в вузі, таким чином, зберігає міжособистісне відношення. Відображаючи досить значні в студентському середовищі масштаби даного каналу комунікації, ця тенденція має негативне значення в сенсі критеріїв достовірності, повноти і об'єктивності інформації, що передається.

Рівень поінформованості про студентське життя диференціюється в залежності від курсу, а також ролі і ступеня активності тієї чи іншої організації у позаурочній діяльності. Практично не поінформовані про життя в ВНЗ студенти першого курсу (незалежно від факультету); абсолютна більшість їх не володіє достатнім обсягом інформації про більшість студентських організацій (хоча і провчилися півроку). Найбільше обізнані про діяльність студентських груп, спортивних секцій, студентського профкому, що мають певні традиції, досвід, визнання, що використовують різні засоби і форми інформування про свою роботу. Ці результати підтверджуються оцінками задоволеності студентства ступенем включеності студентських організацій у позаурочну, соціокультурну діяльність.

У зв'язку з цим цікаві думки студентів щодо суб'єктів виховної роботи у ВНЗ, про тих, хто може і повинен займатися організацією цієї діяльності, про те, якою є готовність самих студентів брати участь в ній. Мабуть, ослаблення виховного процесу у ВНЗ, відсутність інформації закономірно відбивається в думках студентів. У цих умовах головними організаторами поза навчальної, соціокультурної діяльності більшість студентів вважають "самих себе". На другому місці - куратори груп, на третьому - викладачі, на четвертому - п'ятому місцях одночасно - профспілкова організація студентів та студентський клуб. Саме схильність студентської молоді співвідносити позанавчальну роботу, в першу чергу, з рекреаційною діяльністю, а всю виховну роботу - з неприйнятним "навчанням", а також високий рівень незадоволеності станом соціокультурної дозвільної діяльності у ВНЗ дозволяють інтерпретувати виявлене як претензії студентства на самоорганізацію в цій сфері. У цих настроях можна углядіти природну потребу молоді в самоорганізації, активізації самодіяльної творчості в культурно-масовій сфері, система організації якої була порушена в ході реформування вищої освіти. Тим самим результати дослідження підтверджують необхідність створення сприятливої атмосфери для самостійної інноваційної діяльності самих студентів в сфері вільного часу, що перетворює їх в суб'єктів власного і суспільного життя, поряд зі створенням об'єктивних умов для духовного зростання особистості, для формування ціннісних орієнтацій студентської молоді. Ось чому оптимізм вселяє той факт, що більша частина готова взяти участь у студентському житті на факультеті і в ВНЗ.

Однак ентузіазм студентів зрозуміло зменшується до третього курсу: тут претендують на заголовну роль у позаурочній соціокультурній діяльності менше, ніж на I курсі, майже в 1,5 рази. Дана тенденція відображає динаміку процесу адаптації студентів до вузівського середовища. Разом з тим, саме серед третьокурсників найбільше студентів, стурбованих проблемами організації в позаурочному часі в стінах ВНЗ, незадоволених умовами і можливостями самореалізації у позаурочній діяльності. Причому більшу незадоволеність висловлюють юнаки, ніж дівчата. Деякі дослідники схильні бачити в таких орієнтаціях третьокурсників прояв тенденції прагматичного підходу до студентських років: використовувати час навчання у ВНЗ з більшою користю для набуття життєво важливих умінь і навичок [3]. Все це об'єктивно підвищує значущість позаурочної роботи, актуалізує її відповідну переорієнтацію.

Разом з тим простежується певна суперечність в розумінні студентами змісту виховання, важливих, за їхніми оцінками, напрямків виховної роботи та пропонованих форм їх здійснення. На думку студентів, виховна робота повинна бути спрямована, в першу чергу, на формування професійної етики майбутнього фахівця, правове виховання студентів, виховання у них елементарної культури спілкування, економічне виховання [2,7].

У студентських орієнтаціях, з одного боку, знаходить відображення особистісне суб'єктивне сприйняття якості професіоналізму, підготовки майбутнього спеціаліста в ВНЗ. З іншого боку, вони побічно відображають зміни в складних і суперечливих процесах професійної підготовки, професійного самовизначення студентства в умовах формування ринку. Крім того, зазначені студентами пріоритети в спрямованості виховного впливу можуть бути розглянуті як модель діяльності по формуванню затребуваних сьогодні якостей сучасного молодого фахівця. Однак виділені студентами як пріоритетні напрямки виховної діяльності можуть бути, на їхню думку, реалізовані за допомогою популярних дискотек, ігр КВН, екскурсій, туристичних поїздок, традиційних студентських міжвузівських, міжфакультетських свят, спортивних заходів та ін. Слід

надавати перевагу, таким чином, розважальним видам діяльності, і менш популярні креативні, творчі; більш того, багато запропонованим форм роботи неадекватні цілям і змісту окремих напрямлень виховного процесу у ВНЗ.

Сучасний підхід до виховної (позаурочної) діяльності передбачає врахування специфіки всіх напрямків виховання, реалізації в рамках кожного з них єдиної, цілісної установки на громадянськість фахівця. У зв'язку з цим на увагу заслуговує те значення, яке студентство надає інституту кураторства і кураторам, як організаторам виховної (позаурочної) роботи у вузі. Нагадаємо, що в ієрархії суб'єктів цієї діяльності куратори займають друге місце. Абсолютна більшість студентів незалежно від курсу навчання та факультету (інституту) заявляють про необхідність куратора академічної групи. Особливі надії на кураторів, на їх допомогу в процесі адаптації до нового студентського життя покладають першокурсники. Певною мірою в цьому позначається ще сильніше вплив факторів, зокрема, патерналістських очікувань старшокласників.

Функціональні обов'язки куратора за ступенем значущості виглядає наступним чином. Видно, що студенти на перший план виштовхують ті функції куратора, які стосуються перш за все організації заходів, спрямованих на внутрішнє згуртування студентської групи, проведення культурно-просвітницької роботи в їх середовищі. Питання, які стосуються навчального процесу, участі молоді в науково-дослідній роботі, і пов'язані з ними кураторські функції в уявленнях студентів, відходять на другий план.

Студенти критичні в оцінках сформованої практики кураторства. Так, студенти відзначають, що куратор їх групи в позаурочний час з ними зовсім не спілкується; нарікають на те, що куратор зустрічається з групою 1-2 рази на місяць. Лише мала кількість кураторів, на думки студентів, зустрічаються з групою кілька разів на тиждень. У тих групах, де куратори практично не з'являються, найбільше і потребують їх.

Лише малий відсоток студентів отримують інформацію про студентське життя в ВНЗ від куратора. Серед тих, хто спілкується з кураторами щодо навчання регулярно, звертаються до них з питань навчання, незначна кількість - з питань організації дозвілля та адміністративних питань; а середня не звертаються ні з якими питаннями.

Як показує практика, спілкування викладачів-кураторів та студентів може виступити умовою успішної адаптаційної і виховної діяльності, важливим навчальним і виховним фактором. Куратор повинен стати старшим товаришем і щирим наставником. Саме залучення викладача і студента до загальної професії сприяє формуванню почуття професійної спільності, зняттю вікового бар'єру, заміні суб'єкт-об'єктних відносин відносинами співпраці [1,3].

У плані надання допомоги у вирішенні життєво важливих проблем університету особливо цікавою є ідея створення опікунської ради, яка, буде складатися переважно з батьків студентів, випускників, а також людей, які бажають і готові допомогти в організації роботи ВНЗ.

Висновок

Отже, проаналізований нами процес позаурочної діяльності, показав, що тією чи іншою мірою студенти потребують підтримки своїх кураторів та викладачів.

Ідея формування нової генерації висококваліфікованих професіоналів з інноваційним, творчим типом мислення, гуманістичним світобаченням, розвиненою світоглядною культурою є сьогодні стратегічним орієнтиром розвитку освіти.

Позаурочна діяльність повинна створювати особливе середовище, у якому відбувається саморозвиток, та професійне самовдосконалення особистості, реалізація її природних задатків та творчих здібностей. Потреби майбутнього фахівця задовольняються в процесі позаурочної діяльності як форми свідомого, цілеспрямованого, активного ставлення до науки та мистецтва, до самого себе.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гриценко Л.И. Теория и методика воспитания: личностно-социальный подход: Учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений / Лариса Ивановна Гриценко. – 2-е изд., стер. – М.: „Академия”, 2008. – 240 с.
2. Гриценко Н.А. Формування просоціальних особистісних смислів студентської молоді у позанавчальній діяльності: дис. ...канд. пед. наук: 13.00.05 «соціальна педагогіка» / Надія Анатоліївна Гриценко. – Луганськ, ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2009. – 269 с.
3. Кульневич С.В. О научно-педагогической грамотности / Сергей Владимирович Кульневич // Педагогика. – 2000. – № 6. – С.23 -29

4. Шехавцова С.О. Формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови у позанавчальній діяльності університету: дис. ...канд. пед. наук : 13.00.04 / Шехавцова Світлана Олександрівна. – Луганськ, 2009. – 223 с.
5. Яремчук Н.Я. Підготовка студентів класичного університету до виховної діяльності у загальноосвітній школі: Дис. ...канд. пед. наук: 13.00.04 / Яремчук Наталія Ярославівна. – Вінниця, 2007. – 189 с.
6. Винтин И. А. Организация воспитательной работы в вузе во внеучебное время / И. А. Винтин // Педагогика. – 2004. – № 9. – С. 58-64.
7. Голованчук Л. П. Шляхи подолання негативних етнокультурних стереотипів у процесі формування соціолінгвістичної компетенції в учнів середніх навчальних закладів / Л. П. Голованчук // Іноземні мови. – 2007. – № 1. – С. 10-13.
8. Зимняя И.А. Педагогическая психология : учебник [для высш. учебн. завед.] / Ирина Алексеевна Зимняя. – М. : Логос, 2002. – 384 с.

Альона Володимирівна Наконечна – студентка групи БМА-17мн, факультет інфокомунікацій, радіоелектроніки та наносистем, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: ram13b.nakonechna@gmail.com.

Науковий керівник: **Олена Володимирівна Гречановська** - доцент, кандидат педагогічних наук, кафедра філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: stellamondo05@gmail.com.

Alyona V. Nakonechnaya - student of the group BMA-17mn, Department of Infocommunications, Radio Electronics and Nanosystems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: ram13b.nakonechna@gmail.com.

Supervisor: **Olena V. Grychanovska** - assistant professor, candidate of pedagogical sciences, Department of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: stellamondo05@gmail.com.